

Idyllisk parti fra Strynseelva.

Det ble i 1974 tatt 300 laks i den vel 10 kilometer lange Strynseelva her i Indre Nordfjord. Vi regner med at hver fisk gjennomsnittlig koster fiskeren omlag 1500 kroner. Kiloprisen skulle dermed komme på nærmere 170 kroner!

Hans R. Bø, «Mr. Monells mann i Stryn», tilføyer: — Bare den årlige leien for Mr. Monell er nå kommet opp i 225 000 kroner. Leien er indeksregulert. I tillegg kommer så utgifter til fly fra USA for hele familien, privatfly fra Bergen, leie av huset på Lysvollen, og en lang rekke gaver til forskjellige formål som f. eks. sykehjem i bygda. Laksen i Strynseelva blir ikke billig!

Nei, den blir ikke det. Og den er sanneligvis ikke for hvem som helst!

Man må komme langveis fra om man innbiller seg at hvem som helst kan fukte sluk eller flue på disse kanter!

Strynsværingene flest synes det er all right at fisket ikke er for alle og enhver. De 90 brukene som har fiskerett, får tilført mange blanke kroner fra amerikaneren Mr. Monells dype lomme. Enkelte får faktisk 6–7000 lakseblanke kronestykker, forteller Hans R. Bø. Sånt teller i en vestlandsbygde.

Så får heller de gode strynsværingene selv finne seg i å betale 75 kroner døgnnet om de vil fiske i egen elv, utenom

den såkalte «friuka» eller «fiskeuka» som blir innvilget dem på tampen av sesongen. Men da får de pent holde seg på de nederste 3 kilometerne, hvor Mr. Monell og hans gjester sjelden kommer.

Men hva så med de strynsværingene som ikke er brukseiere med fiskerett?

— Vi slipper ganske enkelt ikke til sier en av dem. — Det er for galt at den naturherligheten som Strynseelva representerer skal være forbeholdt en amerikaner med familie og kapitalsterke venner! Det forandrer ikke saken at amerikaneren har norskfødt stefar som har skjenket landet en redningsskøyte.

Hans R. Bø mener at når det gjelder leien av elva, bør Mr. Monell i prinsippet stilles likt med andre.

— SAS var den første leieren av elva etter krigen, fram til 1952. Unger Wetlesen som representerte SAS i USA, overtok rettighetene. Han var gift med Mr. Monells mor. Nå er det Monell som har ti-årig leiekontrakt, fram til 1980.

— Vi kunne selvsagt ha leid ut hølene enkeltvis, sier Bø. — Men det ville gjøre fisket mindre attraktivt, og vi ville vel neppe oppnå samme leie som nå. Dessuten er det jo fiskemuligheter for enhver pengepung her i distriktet. I vannene er det godt med ørret. Og for Loenelva selger Bergen Sportsfiskeforening rimelige fiskekort.

Strynseelva er ikke for hvermannn.

170 kroner er den gjennomsnittlige kilopris for laksen som blir fisket her. Nå er både laksefisket og frukt dyrkingen truet av kraftverkutbygging, og det gjør seg gjeldende en merkbar usikkerhet for fremtiden i Indre Nordfjord.

Av Idar Kristiansen

Foto: P. A. Røstad

Rådmann Sigurd Helseth tilhører ikke den jublende skare.

— Vi har tre lakseelver i kommunen, slår han fast. — Den ene disponeres av Mr. Monell. Den andre, Oldeelva, disponeres av en bergenser. Den tredje har Bergen Sportsfiskeforening hand om, — de selger fiskekort til sine medlemmer lang tid i forveien. Lite eller intet blir igjen til andre!

Men til tross for den smule bitterhet som nok enkelte føler i sakens anledning, synes det som om Monells er velkomne gjester i Stryn. Så velkomne at enkelte visstnok regner sommerens begynnelse fra den dag Monells ankommer. Slik lyder en lett spøkefull historie:

— I slutten av mai går strynsværingene og speider mot himmelen vest over fjellene. Og så kommer Monells — i tre fly. Det ene flyet kommer med Mr. og Mrs. Monell. Det andre flyet bringer hit hans barn og eventuelle barnebarn. Det tredje frakter drikkevarene man har tenkt å skylle sommerlaksen ned med! Først da blir det sommer i Stryn!

Jeg refererer historien for Bø. Han ler: — Den har jeg ikke hørt før! Men det er den kjerne av sannhet i historien at Monell'ene er som trekkfugler. De kommer årvisst tilbake.

Men om det er enkelte som ser fram til at Monells skal komme, er det nok også noen som imøteser slutten av sesongen. Da pleier nemlig Monell å arrangere en stor «elva-fest» her på Lysvollen. Det blir invitert to personer fra hvert bruk, og man koser seg i mange timer. Da blir det servert mat og drikke såvel inne som ute på plenen, og det er pyntet med blomster og fargete lykter. Det er litt av en opplevelse alt sammen. Det er mange som går og ser fram til denne festdagen. Mange flere ville nok vært med enn de som blir innbudt. Men det er med denne festen som f.eks. med et bryllup — gjestenes antall må begrenses.

Familien Monell reiser vanligvis mot slutten av juli. Etterpå leier de bort elva til nordmenn og engelskmenn. Men som sagt, i den siste uken i sesongen er det fritt fiske for alle som har fiskerett.

— Hvor mange av de 300 laksene ble fisket av bygdefolk?

— Det er ikke så svært mange som benytter seg av sin rett til å fiske med kort. Men det har da vært tatt 55 laks

av kortfiskere. I fiskeuka har det vært tatt gode 40 laks.

Men jeg håper man tar seg skikkelig tid med den planlagte kraftutbyggingen, så vi ikke unødvendig får ødelagt de verdiene vi har her i Indre Nordfjord.

Bortsett fra tradisjonelt jordbruk og en del industri er det turistnæring og frukt dyrking som preger bygdebildet i sommersesongen. Nå er begge disse næringene truet av den store, stygge ulven — Statskraftverkene.

— For vårt vedkommende foreligger det to alternativer, forteller rådmann Helseth. — Det ene er det såkalte Breheimprosjektet som innebærer at de vassdrag som naturlig faller vestover blir utbygd vestpå, mens de som naturlig faller østover blir utbygd østover.

Det andre alternativet kalles «Stor-Breheimen». Det innebærer at man også fører vannet fra nedslagsfeltene i øvre Otta mot vest. Sett under ett blir ikke kapasiteten av de to alternativene så svært forskjellige. Men for oss her i Stryn vil det andre alternativet by på en del problemer, i og med at langt mer enn den naturlige vannmengde blir ført vestover.

Fra kommunens side er det intillit dag hverken sagt ja eller nei. Mye beror på hvordan problemene, bl. a. de økonomiske, kan løses. Forholdet er at skatter og avgifter blir fordelt etter lovbestemte regler mellom de interesserte kommuner. Normalt virker reglene noenlunde rimelig, men i vårt tilfelle vil de slå særdeles uheldig ut. Vi får en langt lavere prosent av inntektene enn av ulempe, og frykter for å komme ut av det hele med tap.

— Hvilke konkrete skadevirkninger frykter dere?

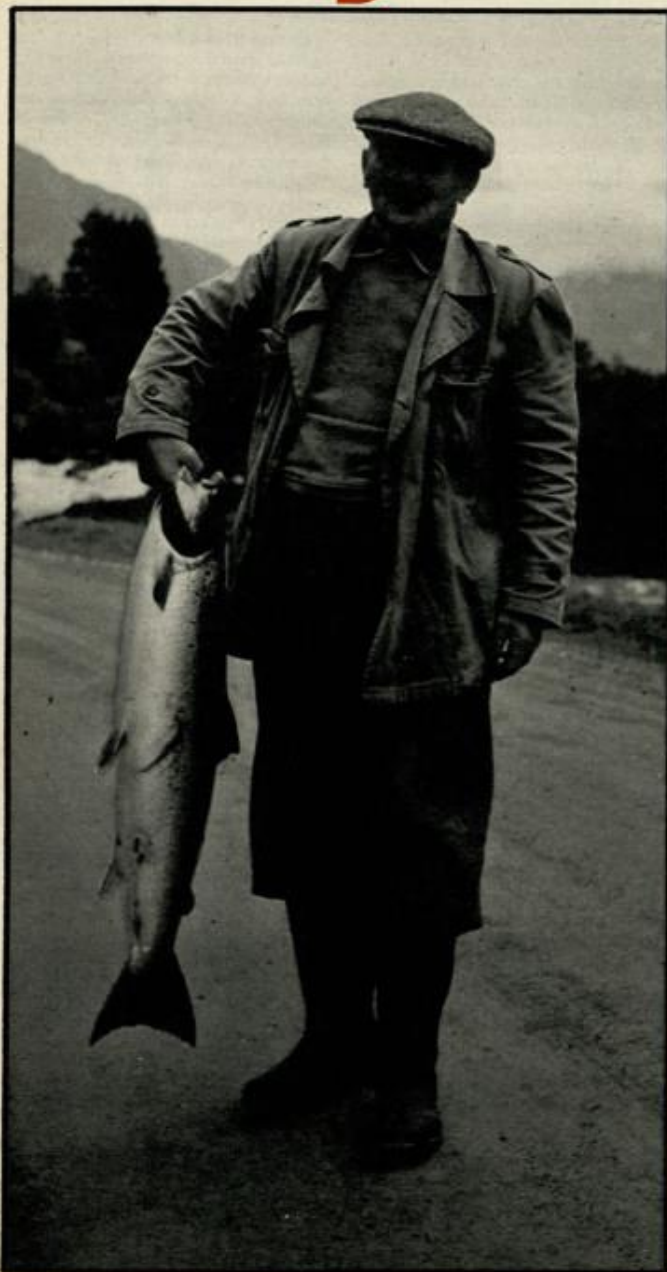
— Først og fremst en del som er ganske åpenbare, som f. eks. reduksjon av vannstanden i lakseelvene, problemer i forbindelse med kloakkering og lavere grunnvannstand. Men i tillegg til dette vet vi at utbyggingen vil føre til økt islegging i fjorden. Vi er bl. a. bekymret for mulige klimatiske endringer som følge av dette, noe som vil være svært uheldig ikke minst for frukt dyrkingen. Husker jeg ikke feil, vil vannføringen ned i Loen for alternativ «Stor-Breheimen»s vedkommende bli omlag 30 ganger det normale. For ytterligere å antyde den størrelsesorden som er aktuell, kan

Dyrebar LAKS i Stryn

Advokat Monell fra New York fisker laks i Strynseelva. Forrest hans klepper.

nevnes at utbyggingen vil utgjøre 10–12 prosent av all utbygd vannkraft i Norge. Den vil beløpe seg til en sum på langt over 3000 millioner kroner.

Selv om jeg ikke vil si at det hersker direkte uro i kommunen, gjør det seg utvilsomt gjeldende en ganske stor usikkerhet.

Hans R. Bø legger fra seg den innholdsrike fiskeboken på Lysvollen.

— Vi er redd for at en eventuell regulering vil føre til at fiskeeventyret i Strynseelva er slutt. Regulering betyr redusert vannstand og endrede strømforshold, og en stor del av elva vil bli ufiskelig.

Det andre spørsmålet er hvordan en så stor ferskvannsmasse i fjorden vil virke på den lokale ørretstamme. Hvilke forandringer risikerer vi? En ting til, elva er nokså slamførende. Vil slammene i tilfelle regulering begynne å bygge seg opp, slik at vi får en elv som er totalt forandret?

Det er slike spørsmål vi stiller.

Nå er det meningen at det skal bygges en reguleringsdam her oppe ved broen, slik at man skal kunne slippe lokkevann for å få fisken til å gå opp. Men det blir kunstig. Denne elva er så vidt stillestående at vannstanden fort vil jevne seg ut, og vi frykter for at fisken vil bli gående og stampe i brakkvannet nede ved munningen.

De tror at dette med lokkevann vil virke. Men de vet ikke noe. Her er det altfor mye tro og for lite viten!

En ting er at redusert vannstand sannsynligvis betyr både redusert fiskebestand og reduserte leieinntekter. Det vil nytte lite for oss å sette ut 200 000 yngel som nå, når det ikke er plass for en brøkdal av fisken i elva.

Selv i dag sier ekspertene at det er ikke plass for mer enn 50 000 utsatte yngel i Strynseelva. Når vi setter ut mye mer, kommer det av at vi frykter for at bare en uvanlig liten prosent av yngelen lever opp til voksen fisk. Vi tillot oss engang å skyte en hegre som vi sprettet opp. Tro meg eller ikke, men vi fant 144 — ett hundre og fireogforti — yngel i den, yngel som måtte betraktes som et eneste måltid! Hvor mange eter den så i døgnet?

Klepperen har sikret en fin laks for Mr. Monell.

Hegrebestanden er økende, nå når den er fredet. I tillegg har vi fiskeender, mink og måker som forsyner seg, selv om vel ikke de sistnevnte tar så mye. Minken prøver vi å holde i sjakk ved å skyte den og fange den i felle.

— Sur nedbør er ikke noe problem her i traktene?

— Nei. Vi tar prøver med visse mellomrom. Men de har hittil vært bra.

Største fisken som har vært tatt her i Strynseelva, sier Bø og huker en avstøping av velvoksen laks ned av veggen på Lysvollen. — var på 27 kilo. Det var Johan Jørven som tok den i mai. Årstallet kan jeg ikke huske.

Den mest fantastiske laksefangsten som er gjort her, tror jeg imidlertid må være den som Mrs. Monell sto for, om kvelden den 11. juni 1971. La oss se om vi kan finne historien her i fiskeboken!

Vi finner historien. Men klarhet er ikke det som kjennetegner nedskriverens skrift. Omsider får vi tydet oss fram til bl. a. følgende:

«Temperaturen var 14 grader. Det var sørvestlig vind. Det var klart, og vannstand 6.4 fot. Jeg fisket i Hooperhølen klokken 21.30 med prawn...»

Skriften blir uleselig. Men jeg forstår at Mrs. Monell har fått litt av en fisk på kroken. Det utvikler seg til et alle tiders basketak, som ender med at fisken sliter seg. Like ved øvre løkke av svivelen (snueren) ryker snøret. Takk for meg!

Noe senere er Mrs. Monell kommet over på den andre siden av hølen. Hun kaster — og får napp i første kast! Nytt basketak. Mrs. Monell vinner.

Forbaset konstaterer hun og de andre tilstedeværende noe ganske utrolig. Fisken har ikke bitt på kroken hennes. Derimot har kroken huket seg fast i den svivelen som hun mistet for få minutter siden!

Hans R. Bø har flere historier på lager, slike som denne:

— Her kom en amerikaner i slutten av juli. Han var ingen erfaren fisker. Jeg skulle følge ham inn til en av de beste fiskeplassene.

Jeg visste det pleide å stå fisk i hølen, tett inn til en stor stein. Laksen som sto der, kalte vi alltid Molotov. Vi begynte å fiske, og satte i gang med

Forts. side 52

**Boken
for
HUS-
byggerne**

Reduser utgiftene med BYGG-teknikk

1300 sider — 1800 ill.

Utdrag av innholdet:

Byggemaskiner, Grunnarbeider, Sprengning, Betongarbeider, Forskaling, Muring, Letteløst, Piper og peiser, Tømmerarbeider, Bjelkelag i trehus, Takkonstruksjoner, Parkettgulv, Snekkarbeider, Metall- og blikkenslagerarbeider, Glassarbeider, Mantosjebygging, Bygningsloven, Prosjektering, Bygningsadministrasjon, Materiallære, Tabeller, Ord og uttrykk i byggefagene.

Bestill boken i dag fra Deres bokhandler eller fra forlaget.

Fra TEKNOLOGISK FORLAG
Enebokveien 117, Oslo 6, bestilles:
BYGG-teknikk 1-2.

Avbet.pris/kont.pris kr. 270,—

Betalning:

- Kr. 270,— pr. postoppkrav, Fraktfritt.
 Kr. 135,— pr. postoppkrav, Kr. 135,— pr. 30 dager, Fraktfritt.
 Kr. 30,— + porto ved levering, Ene 8 mdl. rater à kr. 30,—.

Navn: .....

Adr.: .....

Sett kryss ved det som passer. Sendes i åpen konvolutt for 65 øre. VM 4-75.

Vi har stadig DAMER

som søker nye herrebekjentakere. Våre nyeste kontaktbudsjesendes som postoppkrav til alle interesserte herrer. Damer tilbyr spesielt gunstige betingelser! Nærmere opplysninger og tilbud sendes uten forpliktelse for Dem. Vedt. svarporto. Absolutt diskresjon!

Norcontact, P.boks 32, 1417 Myrvoll.

Tlf.: 87 13 79.

Ja, send opplysninger og tilbud i lukket nøytr. konv. uten forpliktelse for meg!

Navn: .....

Adr.: .....

Alder: .....

Lynkurs i dans

Ny moderne lærebok. Bilder forklarer hver dans på noen nyeblikk, følg bokenes greie damekarter. På noen kvelder kan De danse korrekt og sikkert. Hoppel-Poppel, Hally-Gully, Casachok, Bossanova, Shake, Cha-cha-cha, Rumba, Foxtrot, Tango, Gammel vals, Moderne vals m.m.

Utrolig enkel. For nybegynnere. Skriv i dag!

R. WETTERGREEN

Avd M, St. Olavs pl. 3, Oslo 1

Send mot postoppkrav «LYNKURS I MODERNE DANS». Pris kr. 15,50 + porto kr. 4,00. 8 dagers returrett. Returporto betales av kjøper. Til

Dyrebar laks i Stryn

fra side 45

alle slags redskap. Amerikaneren kunne ikke kaste, så jeg viste ham hvordan han skulle gjøre det.

På første kastet han gjorde, satte han fast. Jeg kunne ikke drømme om at det var virkelig stor fisk. Vi kjørte den i 35 minutter. Da kom den opp og gjorde et byks. At den laksen var 25 kilo, det skal jeg garantere!

Jeg sa til amerikaneren at nå får du gå nedover langs bredden, og prøve å få sidestrek på ham. Men amerikaneren svarte: — Jeg stå her! Den fisk komme til meg.

— Vel, tenkte jeg, — vil du stå der, så får du stå der!

Så sto han da der og bakset med den. Jeg så at fisken ble trett. Den stilte seg opp rett foran fossen. Jeg sa at nei, nå må vi nedover og dra den til oss! Fisken er ferdig!

— Jeg står her, svarte han, — den fisk kan komme til meg!

— Vel, tenkte jeg, — når du er så sta, så stå da!

Litt etter så jeg at fisken begynte å gå nedover, nærmere og nærmere fossen. I det fisken reiste utover fossen, sa jeg: — Gi meg stangen, så skal jeg prøve å berge den! Jeg fikk stangen, treiv den ut av nevene hans, og skulle prøve å følge. Men det gikk som et skudd utover fossen, — jeg har berget en fisk der før. Men denne gangen kjente jeg fort at den slo seg av.

— Jeg er glad for at det var du som mistet den! sa amerikaneren. — Det var i alle fall ikke jeg!

— Hvor mange laks har du tatt? spurte jeg.

— Ha! svarte han. — Jeg har tatt fem laks!

— Jaha, sa jeg. — Det har seg slik at jeg har fisket her i 20 år. Nå går vi hjem!

— Og hjem gikk vi. Men den fisken skulle jeg likt å ha!

En av storfiskerne her var gamle Johan Gjørven, forteller Hans. — Han fisket til han var nærmere 80 år.

Denne var i hans yngre dager. Han var nede i en høl som vi kaller Laksegården, sammen med en engelskmann. De hadde båt, satte på storfisk, og arbeidet — nedover en høl og opp i en annen. De holdt på i innpå to timer. Da hadde de sett fisken, den kom inn under land. Engelskmannen var helt hvit av tretthet og spenning.

De kom seg i land med båten, og skulle forberede landingen. Så sier han Jørgen: — Skal jeg ta stangen en liten stund, slik at du får hvile deg?

— Nei, han skulle ingen hjelp ha! Litt etter fikk de laksen så nær at de så den. — Han var lang som en mann! fortalte Jørgen, — nærmere 40 kilo! Hodet var som på en okse!

Da engelskmannen så laksen, fikk han panikk. Han kneip rundt snøret og ville hale den inn. Men laksen slo ut og slo ut, — og så brøt den like godt stangen i tre deler, sleit seg og forsvant.

— Men da, sa han Johan Gjørven, — da skalv bartene på engelskmannen omtrent som ospelau!

På forbudt område

fra side 30

noe, og den eldste av dem — rynket og stormavet med noen uhyggelig tynne lemmer — svarte ham og henvendte seg deretter til en eller annen inne mellom trærne. Jeg så at smilet plutselig forsvant fra Charlies apefjes. Først lenge etterpå fikk jeg vite at den gamle hadde hilst ham med nyheten om at hans wai-wai-kone var død bare noen dager før vi kom, etter å ha blitt bitt av en bushmaster, en av de farligste slangene i Guiana — og i hele Sør-Amerika for den sakens skyld.

Jeg ventet, men det kom ikke flere indianere. Charlie spyttet da jeg spurte ham hvor resten var.

— Ikke flere, sa han kort. — Alle dø. Snart alle ferdig.

Han snudde seg og losset båten med en masse bråk, og jeg skjønte da at jeg sto overfor de siste representanter for en utdøende rase, de siste medlemmer av nok en stamme som engang hadde vært videt kjent. For mindre enn hundre år siden levde det hundrevis av stammer nord for Amazonas, stolte raser som arawakene, de kannibalske karibere, og warausene, som tellet hundretusenere. Nå er det bare seks stammer tilbake i Britisk Guiana, og tallet på dem synker faretruende fort. For mindre enn tre år siden drepte en influensaepidemi de siste av tarumaene, og det ser ut som de skyer wai-wai'ene, som ennå er lojale mot sine seder og skikker, skal bli de neste som går inn i den uskrevne histories mørke...

Vi finner gull

Det ble, som jeg hadde forutsett, en natt som jeg heller ville ha vært uten. Hovdingen, de to gamle mennene og konen hadde den minste hytten for seg selv. Alle de andre ble klemt sammen i den andre hytten, som var omkring syv meter lang og fem meter bred. De tre unge guttene, kvinnen og de to pikene lå på benker som var dekket av tørt gress og dyreskinn. Spebarna lå i hengekøyer. Et rundt ildsted av stein midt på gulvet fylte rommet med sviende røyk, og det som om ikke det var nok, stinket det også snart av menneskene, og fra et eller annet sted trengte dessuten lukten av tørrfisk inn i rommet.

For meg ble det ikke snakk om å sove. Ungguttene snorket, Charlie snorket, og den ti år gamle gutten snorket. Kvinnen rapte høyt og kraftig med jevne mellomrom, og med like jevne mellomrom våknet spebarnet og hylte vilt helt til den eldre piken våknet og ga barnet bryst. Den andre piken vred og snodde seg og klappet seg stadig på maven og slapp luft. Da ilden døde hen, kom noen kjøtere inn og snuste rundt til de fant den stinkende fisken, som de straks begynte å slåss om, helt til den eldste piken satte seg opp, grep en stokk og nesten slo den i to over ryggen på den nærmeste kjøteren.

Og utenfor sto jungelen full av låter. Jeg lå der og svingte lett i hengekøyen og dryppet svette, lyttet, forbannet røyken og lukten og lengtet etter dagslyset. Daggryet fant meg halvødt. Jeg var nesten kvalt, øynene mine svømte, og jeg verket i alle ledd. Sol-

Støv- drager

For alle mørke klær!
Fluss, hår, lo og støv fjernes med et enkelt strøk.
Alt smuss «limer» seg til støvdrageren.

Den mest effektive «klesbørste» som finnes.

De får den hos Deres kjøpmann.

Home

IMPORTER SELV

TIL EGET BRUK — ELLER FOR VIDERESALG

IMPORT-KATALOGEN

1975 17. årgang ny større utgave 112 sider heftet, illg. ing. Wretman, på svensk. Hjelper Dem med alt dette. Adresser til over 1000 firmaer fra mer enn 30 land representerer 100 000 vis av artikler. Bilder og priser på nyheter. Kvalitetsvarer kan kjøpes for brekdelen av hva de ellers koster. Varene kan kjøpes enkeltvis eller i partier og kommer med posten. Forslag til bestillinger på 5 forskjellige språk følger med, samt importledning! Sa De uten vanskeligheter kan skrive dit i verden De måtte velge. Importkatalogen 1975 koster kr. 44,75. Returr. porto + returporto kr. 1,- godtgj. Bestilles: (tlf. 69 27 34) HE-AG, Boks 5001, Oslo 3

Alle tiders hobby!

NYHET SKOMVÆR II - L. 91 cm MODELLBYGGESETT I TRE

Spontbygde modeller med nøyaktige detaljer. Kjøl og sponter ferdige utskåret i finér. Som tillegg leveres utstyret som inneholder propellaks, — lønter — vinsj — rekkverk m.m. Du kan montere elektromotorer og radiofjernstyring i alle modeller. **BESTILL I DAG! 8 dagers returrett.**

Til BELBOE & JENSEN A/S
Tlf. 21 325, Tordenskioldsgt. 17,
7000 Trondheim.

- KRABBKUTTER - L. 52 cm**
 Byggesett ..... kr. 76,50
 Utstyrssett ..... kr. 96,00
- PROGRESS TRALER - L. 87 cm**
 Byggesett ..... kr. 96,00
 Utstyrssett ..... kr. 144,75
- SKOMVÆR II REDNINGSKRYSSER**
 Byggesett - L. 91 cm ..... kr. 155,00
 Utstyrssett ..... kr. 95,00
- CUTTY SARK FULLRIGGER**
 Byggesett - L. 110 cm ..... kr. 135,00
 Utstyrssett ..... kr. 290,00
 LIM kr. 4,70 KATALOG BATER kr. 10,00 KNIV kr. 10,30 KATALOG GRAUPNER kr. 12,50.

Eventuell returporto betales av kjøper.

Navn: .....

Adr.: .....

Postnr. og -sted: .....

VM 4-75